

GOSTOLJUBNOST PA TAKA!

Že od mladih let se potepam po naših čudovitih gorah, da se naučim svežega zraka in gorskega miru. Vendar v hribe ne hodim samo zaradi svežega zraka in tišine, ampak tudi in predvsem zaradi prijaznosti ljudi, ki jih srečujem na planinskih poteh, in zaradi gostoljubnosti, ki me čaka v planinskih kočah.

Letos poleti so se mi vsi ti ideali gostoljubnosti in prijaznosti sesuli v nič. Na moje mnenje o gostoljubnosti v planinskih postojankah je vplivalo predvsem vzdušje v planinski koči pri Sedmerih jezerih.

S prijatelji sem se namreč potepal po triglavskih višavah in pot nas je zanesla v Dolino sedmerih jezer. Na našo smolo nas je od Hribaric naprej spremljal močan dež, tako da smo prišli do Koče pri sedmerih jezerih premočeni do kože, nadejali pa smo se tople krušne peči in vročega čaja. Namesto tega nas je v jedilnici pričakal list papirja, na katerem je pisalo Cenik in na katerem je med drugim pisalo, da je treba za sušenje enega kosa obleke plačati 15 (petnajst) dinarjev. Torej potrebno je plačati, če si hočeš posušiti obleko nad pečjo! Ob tem se nam je porajalo vprašanje, ali zaračunajo sušenje nogavic kot en kos ali kot dva. Da bi bila ironija še večja, so nam spajne zaračunali po članski tarifi, čeprav so bile na ceniku označene tri tarife — pionirska (otročka), mladinska in članska. Res je, da letos stopam v študentski stan, kar pomeni, da nisem več otrok, pa sebe še vedno ne smatram za odraslo osebo, saj tudi planinsko članarino plačujem po mladinski tarifi.

Za zaključek bi nam vsem postavil vprašanje: Ali nam je res edini cilj potegniti iz planinskega popotnika čimveč denarja ne glede na to, če je zadovoljen ali ne? Če je to naš cilj v evropskem letu turizma, potem nimam tu nič več dodati, razen misli nekega popotnika, ki se je ob pogledu na cenik samo grenko nasmehnil in dejal, da bodo kmalu pričeli zaračunavati tudi sonce.

Leon Vrhovšek, Maribor

Planinski vestnik še vedno išče Janka Mlakarja sedanjega časa, ki bi poskrbel za zabavno pisanje o planinskih dogodivščinah. To so lahko kratke zgodbe in humoreske — ali pa humoriistični roman, ki bi ga objavljali v nadaljevanjih. Saj vendar tudi današnji hodijo po naših hribih Trebušniki in njihove družine! Poskusite torej, korajzja veljal!

iz planinske literature

Jelinčičeve Zvezdne noči

Imamo odlično in svetovno znano skupino slovenskih alpinistov, ki se iz leta v leto bolj širi. Hkrati s tem širjenjem se vedno bolj množi tudi naša alpinistična literatura, postaja temeljitejša in kakovostnejša, pa tudi razvejana, od poročevalno dnevniških zapisov do esejistike. Pri tolikšni rasti niti ni več tako nenavadno, da sta pred kratkim kar dve tovrstni deli skoraj hkrati izšli pri dveh založbah. Založništvo Tržaškega tiska je izdalo Zvezdne noči Dušana Jelinčiča — in tem je namenjen tudi ta zapis —, pri Prešernovi družbi pa smo dobili knjigo Marjana Manfreda Ledeno sonce.

Medtem ko Manfreda svoje delo posveča najvznemirjivejšim dogodkom in uspehom iz različnih obdobij svojega alpinizma, pa so Zvezdne noči — besedilo je Jelinčič po delih objavljal že v Primorskem dnevniku, kjer dela kot novinar — nastale na podlagi ene same, a ene najuspešnejših jugoslovanskih odprav »Karakorum 86«. Njeni člani so se povzpeli na dva osemtisočaka in kar dvanajst jih je bilo na Broad Peaku.

Tako kot vsa druga dela alpinistične, odpravarske ali kakorkoli jo že imenujemo, literature, imajo tudi Zvezdne noči to prednost, da je njihova snov po svoje elitna, ubesedil bi jo lahko le majhen krog piscev, in zaradi izredne vznemirljivosti, s katero hkrati vabi in uničuje gora, skoraj ne more biti dolgočasna. Zvezdne noči se odlično berejo kot pripoved o spopadih in doseganju tistega, čemur se večini nikoli ne bo dano niti približati. Nikakor ne nameravam Jelinčičevega pisanja zbanalizirati s trditvijo, da se ti zapisi vsaj tako napeto berejo kot kakšna dobra klasična kriminalka, le trupla so žal resnična in se bralec z njimi čisto drugače sooča. Gre za absolutizem gore, ki se kljub vsem dolgotrajnim pripravam in odlični opremljenosti skupin na človekove ambicije odziva vsak hip po svoje in včasih pripusti do izrednega uspeha nekoga, ki si morda tega »ne zasluži« — o tem, ali si je svoj osemtisočak res »zaslužil«, se namreč sprašuje tudi avtor Zvezdnatih noči — ali pa z nenadnimi izrednimi razmerami uniči alpinista, ki ima za seboj že svetovno serijo najzahtevnejših vrhov. Ta neizprosnost in pogosto že tragična muhavost do človeka, ki se ji skuša približati po najtežavnejši poti, je pogost predmet v delih naših alpinistov. Jelinčič pa ga je obdelal izredno celovito in s psihološko poglobljenostjo.

Ogrodje Jelinčičeve pripovedi je dnevniški zapis, ki ga avtor preseže in vsakdanje

dogodke osmisli z razmišljanji, z analizami lastnih duševnih stanj — nasploh so Zvezdnete noči ob zunanjem dogajanju, vzponu in težavah v zvezi z njim tudi nenehna popotovanja v notranjost, v človeka, osvetljevanje njegovih vzgibov in odločitev. Avtor skuša priti do dna predvsem vprašanju, ki so ga načenjali že drugi in je v alpinizmu dnevno na miselnem seznamu — zakaj sploh vse to početi, zakaj tolikšni napor, zakaj tolikokrat biti nihalo, ki ga gora lahko vsak hip zaniha na ono stran.

Seveda je upravičeno pričakovati, da so Zvezdnete noči tudi pisanje o smrti, čustveno in pri Jelinčiču tudi filozofsko odzivanje nanjo. Naši odpravi se na tej poti sicer ni bilo treba neposredno soočiti z njo, bili pa so to dnevi, ki so v istih stelah terjali številna življenja tujih alpinistov, vsaj znancev, ali pa celo prijateljev.

Jelinčičevo vpletanje tujih alpinističnih skupin v doživljanje naše odprave in predvsem v doživljanje njega samega daje knjigi dodatno razsežnost.

Dnevniški zapis ali sama zgodba kljub njeni vznemirljivosti Jelinčiču ne zadoščata. Nenehno se od njiju oddaljuje v mozaik drobnih psiholoških analiz in filozofskih ekskurzov. To je včasih zanimiva dopolnitev dogodkov, nemalokrat pa se mu ta cepitev ne posreči, ne preraste v smiselno celoto in učinkuje umetno in moteče.

Avtor prisega na alpinizem kot najintenzivnejšo obliko bivanja in se s primernim zaničevanjem ozira na vsakdanost brez mejnih situacij, na trekingaše, na kolege, ki so obtičali v redakciji... Skratka pogled »zviška«, ki pa je lahko vseeno simpatičen, če si ga kdo privoščiti z osem-tisočaka.

Marjeta Novak Kajzer
(Književni listi)

»Megla završi okoli mene. Udaril v mojo utrujenost. Naposled zagledam pred sabo Mojmira. Ne vem, zakaj me pogleda tako nejevoljno in reče: »Kako smotan je ta vrh!« Nato pa že hoče mimo mene v dolino.

»Kaj si bil na vrhu?«

»Bil. Pojdi še ti!«

»Kje pa je?«

»Tam. Ali ga ne vidiš!« In zamahne z roko nekam proti megli.

Pogledam trideset ali štirideset metrov naprej v meglo, ki prihaja in odhaja, ki se odpira in zapira, grozi in boža, ki slepi in ščemi, pada in raste, obstaja in ne obstaja.

»A, vidim, pridi z menoj, da me boš fotografiral.«

»Ne grem, saj sem že bil na vrhu. Sam sem se fotografiral. Tudi ti se boš...«

S temi uvodnimi stavki Dušana Jelinčiča želim opozoriti na knjigo o njegovem doživljanju naše odprave Karakorum 86 in predvsem vzpona na Broad Peak (8047 m). Spomnimo se, da je bila to ena od naših najuspešnejših odprav z množico vzponov na Broad Peak, med njimi tudi ženskim, z vzponi na Gašerbrum II in solo vzponom Toma Česna v vzhodnem ostenju K2. Bila je srečna odprava in naši alpinisti so komaj-komaj ušli uničujočemu snežnemu viharju, ki je tiste in naslednje dni utrlil življenje mnogim odličnim himalajcem. Vsaka odločitev je lahko postala razpotje med biti in ne biti, vsako vztrajanje v nepravem času pot brez vrnitve.

Jelinčič je bil prav v najbolj tragičnem času karakorumskih odprav na svoji prvi himalajski gori. Ne čisto pravi alpinist — po merilih vrhunskih — je vedno nekoliko zamudil: najprej aklimatizacijo, potem lep dan, pa dobro navezo. Nekajkrat je že odložil puško v koruzo, pa jo spet pobral in naprej iskal svojo priložnost: zdaj ali nikoli.

Tako sta z Mojmirom na vrhu, ko je vsa preostala odprava že v bazi, na gori pa se začne vremenski pekel. Delata usodne napake, a jih nenehno popravljata z neznanstveno voljo do uspeha, nobenih pogojev nimata za vrh, a ga dosežeta. Odnese ju plaz in ga preživita, izgubita opremo in jo najdeta, padeta v razpoko in splezata ven, zdrsneta po strmini in se »tik pred« ustavita, izgubita sebe in se najdeta, kar naprej umirata in se znova in znova vračata v življenje. Na koncu celo zadnjič v njegovo začasno dokončnost, a drugačna — zlomljena, srečna, večja in zreljša v vseh dimenzijah bivanja — navgor, navzdol, vodoravno. Na eni turi Jelinčič preživi alpinistično začetništvo in ga stopnjuje do vrhunskega dejanja — osvojitve osem-tisočaka. Vrsta odličnih alpinistov

Dolg do Primorske in Dolenjske

Slovenija je največji del dobro pokrita s planinskimi vodniki, glede tega pa sta še vedno beli lisi Dolenjska in Primorska. Planinska založba bi seveda želela z vodnikoma pokriti še ti dve slovenski pokrajini, vendar ne najde avtorjev, ki bi bili pripravljeni in sposobni opraviti to zahtevno delo. Nemara bo do stoletnice slovenske planinske organizacije le uspelo izpeljati načrt, po katerem bi bila celotna Slovenija pokrita s planinskimi vodniki in planinskimi zemljevidi.

hodi leto za letom v Himalajo, pa jim to ne uspe, mnogim celo nikoli. Tudi to mora slišati — skoraj očitek — med iskreno prijateljskim sprejemom. A Jelinčič ni kriv za to. Življenje ne pozna pravice in krivice, le vzroke in posledice. Svoj vrh si je Jelinčič zaslužil in prigaral. To preprčan ves čas izžareva, vanj verjame in tudi knjiga je prežeta z velikim upanjem, ki mu je pomagalo skozi smrt nazaj v življenje.

Knjiga zasluži, da jo vzamejo v roke kritiki »velike in resne« literature. Vsaj jaz sam imam zaradi te knjige Jelinčiča za pisatelja in ne za pisca. Najprej sem jo »požrl«, potem prebral, zdaj pa jo bom še lep čas nosil s seboj in odpiral. Nabita je z dogodki in čustvi, neusmiljeno odkrita in prežeta s poveličanjem in odrešenjem. Kljub temu pa na koncu neke pravi: »Preveč ljubim svoje življenje, da ne bi šel spet na pot...«

»Zvezdne noči« so izšle pri Tržaškem tisku in v naših knjigarnah je prva naklada že pri koncu. Na zunaj je izredno lepo opremljena, natiskana brez napake in zaključena s spremno besedo Marijana Krišlja. Na srečo nima barvnih prilog, kajti fotografije preprosto ne bi mogle slediti dimenzijam vsebine. Dramatično dogajanje bi najbolje zmogla ilustrirati kak Doré ali Dalí, a sta oba, žal, že umrla. Morda je to celo najboljša knjiga o naših odpravah doslej.

Tone Škarja

Naše jame, številka 32

Jugoslovanska jammerska odprava v Kolumbijo je bila sicer že leta 1984, podrobna poročila z nje pa so objavljena šele v 32. letniku Naših jam, glasila Jamarske zveze Slovenije, ki ima letošnjo letnico. Udeleženci te odprave, ki jo je organiziral jamarski klub Črni galeb iz Preboida, poleg njegovih člankov pa sta se je udeležila še po en član Društva za raziskovanje jam Ljubljana in Luka Čeč iz Postojne, TV snemalec in trije jamarji iz Sarajeva, so v dobrem mesecu dni v tej južnoameriški državi raziskali 25 jam in brezen s skupno dolžino rovov 4283 in globino 575 metrov. V letošnji številki Naših jam so udeleženci odprave tako z daljšimi prispevki predstavili Kolumbijo in njen kras, predvsem še podzemski, posamezna območja v tej državi, kjer so raziskovali, in jamske objekte, ki so jih našli in raziskali, ter podali tehnična poročila o odpravi.

Drugi del »Naših jam« uvaja izredno zanimiv prispevek Franceta Sušteršiča »Računalniški program za določanje listov temeljne karte 25 iz pravokotnih koordinat«, v katerem avtor natančno razloži temo, najavljeno v naslovu. Glede na vse pogostejšo rabo računalnika tudi v ja-

marstvu je prispevek karseda aktualen in vreden vse pozornosti. — Od daljših prispevkov je v letošnjih Naših jamah objavljen le še Darka Naraglava in Silva Ramšaka »Snežna jama na Raduhi«, nekakšna osebna izkaznica te visokogorske in najmlajše slovenske turistične jame, katere vhod se odpira na nadmorski višini 1556 metrov.

Med poročili je precejšnja pozornost posvečena proslavi ob stoletnici slovenske jamarske organizacije konec leta 1989, objavljena pa so tudi poročila o jugoslovansko grški jamarski odpravi na Kréto leta 1989, desetem mednarodnem speleološkem kongresu v Budimpešti in jamarski reševalni akciji v Črnelskem breznu na Rombonskih podih letošnjega januarja.

Tudi nekaj odmevov je v Naših jamah posvečenih stoletnici jamarstva na Slovenskem, že po navadi pa je na koncu pregled periodike, ki jo Jamaska zveza Slovenije dobiva v zamenjavo, in prikazi nekaterih jamarskih publikacij.

Velik, največji del zasluga, da Naše jame redno izhajajo, ima uredniški odbor pod vodstvom glavnega in odgovornega urednika Marka Aljančiča in upravnika revije Dušana Novaka.

M. R.

Zadnja številka revije

Z deveto številko letošnjega letnika je izšla zadnja številka mesečnika za popotništvo in planinstvo »Der Tourist«, ki je izhajal v Dresdenu v Nemški demokratični republiki. Kot pojasnjuje urednica revije Eva-Ursula Peterreit, bo Der Tourist po 28 letih nehal izhajati zaradi oblikovanja novih športnih in drugih zvez, se pravi zaradi združitve obeh Nemčij. Urednici je pravzaprav žal, da revija ne bo več izhajala, saj je bila po njenih besedah edina zveza med turisti takšnega kova v NDR. Vendar potem napiše: »Svet je postal za nas širši, v resnici je postal svet. Tudi naše možnosti, da se naročimo na revije s področja naših interesov, so se razširile.« Ni še znano, kateri reviji se bodo pridružili dosedanjí bralci tega dosedanjega vzhodnonemškega mesečnika za popotništvo in gorsko turistiko.

Društvena glasila

Ni nam znano, zakaj zadnje mesece prihaja v uredništvo Planinskega vestnika in na sedež PZS tako malo planinskih društvenih glasil: ali nekatera ne izhajajo več ali pa so uredniki nekaterih zaverovani sami vase in menijo, da je dovolj, če o njih zvedo kaj več samo planinci domačega PD. Morda bi bilo vendarle koristno, če bi imeli tudi v osrednji slovenski planinski knjižnici po en izvod slovenskih planinskih društvenih glasil in bi o njihovem izidu zabeležil vsaj kratko novico Planinski vestnik: za zgodovino nemara, če ne zaradi drugega.